

INTERIORBILDER FRÅN KOLLEKTIVHUSET.

Som man av bilderna ser är det väl söjt för innevärnarna i kollektivhuset, också de små. Barnen ha sin egen avdelning, och där finnes bl. a. en plaskdam. Maten beföras i hiss: upp till höger ses en fröken expediera kaffe till sjätte våningen, som sedan tas emot av den hjälpsamme herrn i huset. Vill man äta „ute“, så kan man gå ned till baren, från vilken bilden nere till vänster är hämtad. I baren, som är öppen också för andra än husets innevärnare, kan man vederklicka sig med ett glas vin till maten. På bilden invid ser också i kollektivhuset. Köket är inte stort i förhållande till alla de människor, som får sin mat lagad här. Men när allting är praktiskt och i in minsta detalj funktionellt, så reder man sig med mycket mindre plats, än om det hela är opraktiskt inrett.

Hur kollektivhuset funktionerar.

Det var visst någon gång i maj eller juni senaste år som vi i dessa spalter rätt så ingående utredde kollektivhusets underliggande allmänna idé, antorde grunderna för denna nya bostadsform, uppkomst och teoretisering om det sätt men som lastar utifrån de gäst förvärvs- arbete utom hemmet. För något år till- baka kom en taby till, och därmed var ifrån betydelselös nådensen, att nor- den första kollektivhuset blev färdigt och invigdes med en stor, av Svenska slöjd- föreningen anordnad inredningsut- ställning. Huset i fråga är ritat av arkitek- ten Sven Markelius och betfnar sig åt Stockholm. Vi meddelade då även en del detaljer angående det bevidna husets plan — och andra anordningar, samt vi med några bilder huru det tog sig ut, både innan och utan. Vad som i Interiörvärd avdelades var emellertid, eftersom det rökte sig om en utställning, endast ett skönt sten, kan man säga, sedan dess har emellertid huset ej blott hamnat i taga i bruk av de antingen fam- liller eller enkla hyresgästerna, som in- flyttat i de ej färre än 54 bostäderna utan även varit i bruk så länge att de bästa erfarenheter nu gäms beträffande det sätt varpå det i mycket revolu- tionerande system funktionerar i prak- tion. En svensk bildskrift (Hemkun- tur) innehåller nu i sitt senaste utkomna nummer en särdeles intressant uppsatta som ger svar på frågan, i vilken mån kollektivhuset i verkliga livet uppfyller förhoppningar som avhängarna av det ställt på det samma.

När jag i den stora hyreskaern där jag har min varelse skriver detta, hör jag från en snett avlägsen lägenhet ett ljud — eller kanske snarare ljud — som jag blivt van vid att återkommer i ca 9 på morgonen varje dag som teck är sö- ners helddag. Det är det trendande lju- ket, med ett finger endast, på ett oakt- planno; mycket försiktigt, plann-plan- sning, det skall tillstås, i anmärknings- värda gjorts här särvidensorden och gran- narnas tillstånd kan taga stul. Klienten- det pågår med avbrott tills klockan väl hunnit bli 5.

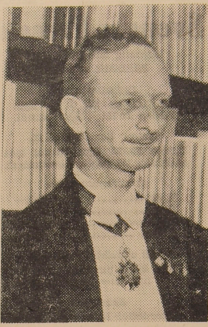
Detta, för mig personligen förtärliga musiserande skulle icke omkännas här, så framt det ej gäve en ypperlig illustra- tion till vissa förhållanden, en ej blott här, utan över hela den civiliserade världen, existera just nu. I lägenheten i fråga bor ett ungt par, där såväl man- nen som lastar utifrån de gäst förvärvs- arbete utom hemmet. För något år till- baka kom en taby till, och därmed var problemet färdigt. Ven skulle taga värd om spådbarnet under de åtta timmar på dygnet, då båda föräldrarna betfnar sig borta från hemmet? Jag antar att den lösning som valdes är ganska typisk. En flicka, i 12-årsåldern förefaller det, en- gagerades för ändamålet, och det är denna unga dam som nu söker fördriva ensam- hetsens dystra tankar genom att ur instru- mentets strågar midsam frampå den te- ke alldeles obekanta melodin „Gubben Noak“...

I stark förening kan man säga att kollektivhuset kommit till i syfte att skänka människor i detta läge — fam- liller med begränsade inkomster och ej eller två barn, där bägge föräldrarna ha arbete utom hemmet — drägligare lev- nadsförhållanden, och sundare kunde man tillägga. Förjörnoms få dock ej heller de många ensamböende självför- sörjande av båda könen, som även de om ena Frid och lagn under de stunder av tur, innehåller nu i sitt senaste utkomna nummer en särdeles intressant uppsatta som ger svar på frågan, i vilken mån kollektivhuset i verkliga livet uppfyller förhoppningar som avhängarna av det ställt på det samma.

När jag i den stora hyreskaern där jag har min varelse skriver detta, hör jag från en snett avlägsen lägenhet ett ljud — eller kanske snarare ljud — som jag blivt van vid att återkommer i ca 9 på morgonen varje dag som teck är sö- ners helddag. Det är det trendande lju- ket, med ett finger endast, på ett oakt- planno; mycket försiktigt, plann-plan- sning, det skall tillstås, i anmärknings- värda gjorts här särvidensorden och gran- narnas tillstånd kan taga stul. Klienten- det pågår med avbrott tills klockan väl hunnit bli 5.

Detta, för mig personligen förtärliga musiserande skulle icke omkännas här,

Jean-Louis Perret om vår svenska litteratur.

Jean-Louis Perret.

Sedan några dagar tillbaka ligger på bokhandelsdisken en liten volym i ljus- grönt: dr Jean-Louis Perrets Litté- rature de Finlande. Boken ansluter sig till en förmån serie litteraturhistoriska översikter från flera länder. Panoramas- det litteratures contemporaines, som Sa- gittaire-förlaget i Paris utger.

Dr Perret, lektor i franska vid universi- teten sedan 1926, har som man vet med mycket energi och hänsynfullhet verkat som kulturförmedlare mellan Frankrike och Finland. Han har därvid inte nöjt sig med att importera kulturvärden utan också fört ut sådana härifrån och så mycket som möjligt sökt bekantgöra våra kul- turförhållanden i den franskspråkiga vär- lden. För några år sedan gav han ut en bok om Finland på franska och han har vidare på ett förtjänstfullt sätt översett några av den finska litteraturens märk- ligaste alster, Kalevala, Kivis Sin broder och Sillanpääs Det frömma Glömdet — för att nämna blott dessa. Genom denna översättningsverksamhet och genom sin litteratur har han kvalificerat sig för den svåra litteraturhistoriska upp- gift, som han nu sökt lösa.

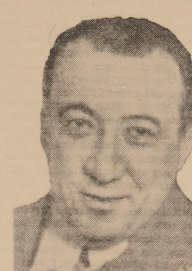
Vare det genast sagt att blotta fakta- äret är en bok utkommit, som vill presentera vår inhemska diktning på ett kulturspråk, måste fylla oss med glädje. Ett litet land som vår lever inte bara på naturrikdom och sportfärdigheter. Vill det i utlandet inflytelserika fröstrar väcka intresse och sympati, bör det också kunna peka på resultat av andlig och konstnärlig odling. Och detta måste ske på något av de stora språken. I detta avseende ha vi hittills fört alltför litet, och varje försök att skingra okunnigheten ut i världen måste tackas antoteras. Det är första gången en bok på franska behandlar den finska litteraturen i dess helhet.

Den här boken är av den svenska finska författaren, dr Perret till heter att ha varit en av de senaste åren, kan det kanske erinras om Hans Orellmans Finländska Litteratur, Brestå 1932, — som dr Perret att döma av hans förford inte tycks känna till — och Björn Collanders lilla skrift om den moderna finska prosan, utkom- men i Verdandi-serien och avsedd att orientera den svenskengelska allmänheten. De bägge nämnda arbetena behandla emellertid inte hela den finska litteraturen, utan endast arbetena på andra språk. Utgåva till Perret till heter att ha varit en av de senaste åren, kan det kanske erinras om Hans Orellmans Finländska Litteratur, Brestå 1932, — som dr Perret att döma av hans förford inte tycks känna till — och Björn Collanders lilla skrift om den moderna finska prosan, utkom- men i Verdandi-serien och avsedd att orientera den svenskengelska allmänheten. De bägge nämnda arbetena behandla emellertid inte hela den finska litteraturen, utan endast arbetena på andra språk.

Har den svenska litteraturen blivit nöjaktigt tillgodosedd i fråga om sådant och uttrycke, så lärman själva behandlings- sättet mycket övrigt att önska. (Det gäller också, skulle jag tro, den yngre finska prosan.) Det är på denna punkt jag vill tillägga några anmärkningar. Särskilt har den moderna finländska diktningen framträtt på ett skävt och det är helt missvisande att, Dr Perret har haft den goda viljan, men saknat författarnas och kunskaperna. Då han inte i samma mån levat sig i i våra svenska författares produktion som i före av finskspråkiga, har han så gott som embart tyckt sig till två allverk, Ruth Hedvals Finitids svenska litteratur av år 1917 och den moderna finländska diktningen framträtt på ett skävt och det är helt missvisande att, Dr Perret har haft den goda viljan, men saknat författarnas och kunskaperna. Då han inte i samma mån levat sig i i våra svenska författares produktion som i före av finskspråkiga, har han så gott som embart tyckt sig till två allverk, Ruth Hedvals Finitids svenska litteratur av år 1917 och den moderna finländska diktningen framträtt på ett skävt och det är helt missvisande att, Dr Perret har haft den goda viljan, men saknat författarnas och kunskaperna. Då han inte i samma mån levat sig i i våra svenska författares produktion som i före av finskspråkiga, har han så gott som embart tyckt sig till två allverk, Ruth Hedvals Finitids svenska litteratur av år 1917

Har den svenska litteraturen blivit nöjaktigt tillgodosedd i fråga om sådant och uttrycke, så lärman själva behandlings- sättet mycket övrigt att önska. (Det gäller också, skulle jag tro, den yngre finska prosan.) Det är på denna punkt jag vill tillägga några anmärkningar. Särskilt har den moderna finländska diktningen framträtt på ett skävt och det är helt missvisande att, Dr Perret har haft den goda viljan, men saknat författarnas och kunskaperna. Då han inte i samma mån levat sig i i våra svenska författares produktion som i före av finskspråkiga, har han så gott som embart tyckt sig till två allverk, Ruth Hedvals Finitids svenska litteratur av år 1917

FEM FUNKISÅR

Gotthard Johansson.

Gotthard Johansson är en av de fristående edsvurna vapendragarna för funktionalism i Sverige, har gett ut en mycket uppskattad bok Funktionsalismens framtid. Den utkom med anledning av att det förför till år sedan Stockholmstämman. Vilken var den funktionalistiska rörelsens stora program- nerna? Undanflykt från ett bevis på att kollektivhuset, låt vara att den radikalt kullkastat gamla vedfästena

— Jag tror att vi stå inför den största och grundligaste förtroende av de styrelse och omställningsvärderna i vår stads- bild, ja, i världens stadshögar, och att arkitekturen ut i landet också skall för- stas.

Nu har rörelsen snart fullständigt. Man nu finns det knappt någon vettig männi- ska längre som gräver över förtrodda stads- bilder.

Gotthard Johansson framhåller att man förtroendevärdast hastigt om. Funktionsal- ismen är det som i en verklig seger frågar Gotthard Johansson och svarer blott ett bestämt nej. Programmet har förverkli- gats endast till hälften. Utvecklingen har snedvidrigt. Det har uppkommit en kvali- tetskras som man måste motarbeta.

Författaren ger närmare in på funktionalismens estetiska problem. Hans un- dertecken erbjuder härvidlag mycket av nöj- förtroende. Den estetiska opinionen är till Man var inte van i svensk, påstår han, fönster eller ställdor. Därför kunde man de var. Nu har man varit så vid dem och finner dem vackra. Detta är en sida av saken. En annan är att funk- tionalismen i praktiken visat skonsamhet har den skapat nya skönhetsvärden. Dessutom den nya rörelsens anhängare ofta rasat mot estetiken, men de ha dock inte kunnat undgå den.

Viktigt är att den funktionalistiska an- daktens principer har skapat förtroende för en ny skönhet.

Den här befräkt arkitekten och konstnärstjänsten från dess estetiska min- dersvärdighetskomplex, från tvångsföre-

Illustrerad svensk litteraturhistoria, 1932, som bl. a. behandlar Tavaststjernas och våra poster från seklets början, har dr Perret inte observerat.

Dr Perret särskiljer överordligt fem olika perioder i den finländska litteraturs- historia, vilka var och en fått sitt kapitel: folkpoesin tid eller tidlöshet, den svenska tiden till 1809, den ryska tiden till 1880, förtroendets tid på den ryska tiden till 1917 och självständighetstiden. I varje kapitel behandlas först den finskspråkiga diktningen och därpå i ett sär- skilt avsnitt den svenskpråkiga under samma period. Närstingligen kan man förstå en sådan uppdelning, men det hade enligt min mening varit lyckigare att följa den svenska litteraturen i ett enda sammanhang.

Man kan väl anse att den moderna finländska skönlitteraturen begynner med Tavaststjernas, vilken uppfattning Laanquist följer. På tre sidor drar Perret upp konturerna kring Tavaststjernas och hans verk, en inte så övren skiss av denne „författare inom den svenska litteraturen“. Men därifrån hade författaren bort dröja en smula mera vid attolade sådant det tedde sig på finländskt håll. Det var nu en reaktion mot de funktionalistiska strömningarna sattes in. Perret berör visserligen här och där denna defensiva svenska nationalism, men utan att när- mare behandla den som en bakgrund för den växande dikten. Han bringar den t ex på tal, då han senare omtalar Gänge Rolf, som placeras i perioden 1895 —1917, efter Jacob Tenggren och Joel Rundt! (Det verkar först besynnerligt, men får sin förklaring i att Landquist företar samma placering.)

Dr Perret har förtroende flera viktiga svenska insatser under Attolatt. År 1885 grundades Svenska litteratursällskapet, som inte alls — liksom dess finska mot- svarighet — tillkomma med i översikt- ten. I samband därmed hade C. G.

ställningen att en praktiskt och tekniskt siktigt förut målet bildades någon helhets- kostym i historisk omvärld och ut- överhuvud kunna bli estetiskt prestant. Skönliten måste inte längre vara otyglig eller låta sig vara dött. Det nyttiga har fått estetisk värdegarant.

Gotthard Johansson ger oss ett klart och förtroende begrepp om vad som är skillnaden mellan funktionalism och kvali- tetskonst. Det är något som lile var av oss, som vill gå till läsa. Ty i synnerhet med möbler och konstnärstjänst beträffar- kan man få se avsevärande exempel på ökad funktionalism även hos oss. De lit- tilla dominerande historiska stilformerna med deras speciella ornamentik har nu ersatts med abstrakt geometrisk form. Vi ha sluppit krusullerarna, men man kan väl också tröttna på att se de geometrisk- tresserande överallt — vare sig de höra till sken eller ej.

Det är i synnerhet en speciell sorts lyx- funktion i rumsinredningar som författaren finner horribel. Den är särskilt utbredd i Frankrike, påstår han. Men det allra värsta är ändå lyxfunktion i gottköps- rummen. Den finns utställt till besökande i många möbelfabriker. Andamållsinge- nomen funktionalismens grundprincip, under många av det skönlitets främptat under förtroende. Vi ha väl alla ett dem, dessa besynnerliga bord med byllor i alla rikter. Eller dessa högrida eller klar- gröna möbler med ränder och vinklar i en starkt avbytande färg. Författaren beklagar de människor som måste bo i ett rum med knaldriga möbler och en citron- gul vägg, som har absolut oomvänder vinklar i mönstret.

Denna imitationfunktions håller på att framkalla en påtaglig funktionslös estetisk sensibler person. Vilket inte är att förvåna. Man har också tröttnat på den fullkomliga monsterösketen, som rö- relsens förkamper förtroende. Monstret har förtroende komma till heders igen. Det be- hövs som en viltrop för ögat.

Kapitel om det standardiserade hyres- köpet ger förtroende tillfall till andra problem än de estetiska. Funktionsal- ismen har även sina sociala och tekni- ska problem. Det finns också viktiga organisationsproblem, som kräva sin lösning. Funktionsalismens utveckling under de senaste fem åren är en synnerligen in- låsta ganska rik. I Johanssons framställ- ning få vi en rapp och koncisa bild av tillgå. Funktionsalismens framtid — som titeln anger — talas det väl inte så mycket om som om dess utveckling och dess nutid. Vad framtiden beträffar, varnar förtroende för att arkitekturen göres till politiska och inte till samhälls tjänare — som i vissa länder har skett. Och pe- kar på de till värde önska uppgifter av bostadsbyggnadsnämnden område som arkitekturen bli tvungna att koncentrera sig på.